نگاه نو

جدال فولاد و آتش

محمدرضا سیدیان

کیوان بیجنوند

آتش‌سوزی در ساختمان پلاسکو را ساعت هشت صبح به آتش‌نشانی اطلاع دادند. آتش‌نشان‌ها سه ساعت‌ونیم با شعله‌های آتش مقابله کردند، اما درنهایت آتش توانست این ساختمان ۵۴ ساله و ۱۷ طبقه را به زانو درآورد. صبح پنجشنبه، ساختمان پلاسکو که اولین ساختمان بلندمرتبه در ایران با خاورمیانه و نماد شکوه و عظمت معماری نوین ایران بود، در ظهر همان روز به نمادی از آسیب‌پذیری ما و همچنین ناکارآمدی مدیریت بحران در کشور تبدیل شد؛ ساختمانی که روزگاری آینده‌ای روشن را به ما نوید می‌داد، امروز نبودش ما را از فاجعه‌ای احتمالی شوم آینده می‌ترساند. برای بررسی بهتر این پدیده و یافتن راهکاری برای پیشگیری از تکرار چنین حوادثی، با دکتر فریبرز ناطقی‌الهی، استاد پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله، بنیان‌گذار مقاوم‌سازی و مدیریت بحران زلزله و از اعضای کمیته تدوین آیین‌نامه زلزله در ایران، هم‌کلام شدیم.

■ حوادث بسیاری مانند زلزله و آتش‌سوزی، شهرها، بناها و ساختمان‌های آن را تهدید می‌کند. برای مقابله با چنین حوادثی چه می‌توان کرد؟

یکی از بهترین راهکارها بررسی و شناخت دقیق و کامل این تهدیدات و درنهایت تنظیم دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌هایی برای طراحی دقیق، درست و اصولی ساختمان‌ها و همچنین اجرای این طرح‌ها براساس این ضوابط است؛ تا آنکه چنین حوادثی، پیامدهای ناگواری برای ما به بار نیاورد. خوشبختانه هم‌اکنون آیین‌نامه بسیار جامع و کاملی در این زمینه در کشور ما وجود دارد. این آیین‌نامه براساس تجربه‌های بین‌المللی تنظیم شده و بسیار کامل است و اگر ما به این آیین‌نامه اهمیت دهیم یعنی همه این موضوعات استحکام بخشیم؛ اتصالات و جوش‌ها را درست می‌کنیم؛ امنیت ساختمان‌های ما در زمان حوادثی مانند زلزله و آتش‌سوزی خواهد بود.

■ پس چرا در عمل ساختمان‌های ما این‌قدر آسیب‌پذیر است؟

زیرا ما این آیین‌نامه‌ها را فقط روی کاغذ داریم، ولی در عمل چندان به آن اهمیت نمی‌دهیم یعنی به موارد مندرج در این آیین‌نامه عمل نمی‌کنیم. برای مثال، سازندگان با بنای آنکه از مصالح کمتری استفاده کنند یا برای کاهش هزینه‌های ساخت، این قوانین را نادیده می‌گیرند. اینجه اینکه ساختمان در حوادثی مانند زلزله یا آتش‌سوزی آسیب‌پذیر می‌شود.

■ چه نهاد یا سازمانی باید برکار سازندگان ساختمان‌ها و بناها نظارت کند و تخلفی آنان از قانون را دریابد و درصورت لزوم به آنها تذکر دهد یا با آنها برخورد کند؟

نظارت بر کار ساخت‌وساز، با توجه به اهمیت موضوع، شامل چندین مرحله است. در اولین مرحله خود مهندس طراح باید همه موارد را در طراحی ساختمان‌ها و بناها رعایت کند. در مرحله بعد هم نظام‌مهندسی بر این نقشه‌ها نظارت می‌کند. علاوه بر اینها، شهرداری هم باید سیستمی داشته باشد که بتواند بر همه نقشه‌های ورودی نظارت کند. چه‌بسا مهندسی اشتباه کرده، یا در محاسباتش ضعفی وجود داشته باشد. پس این‌گونه نباشد کسی زیر نقشه‌ای را امضا کرد و به شهرداری تحویل داد، اما لایه‌لای آن، اشتباهی رخ داده